

To nieprawda, że... myśliwy jest wrogiem zwierząt

Fakty są inne – Postępowanie myśliwych regulują przepisy Prawa Łowieckiego.

Myśliwi są zrzeszeni w Polskim Związku Łowieckim (PZŁ). Ich działalność jest normowana przepisami prawa publicznego oraz prawa organizacyjnego PZŁ. Oprócz tych norm, w toku historycznego rozwoju łowiectwa ukształtowały się zasady etyki. Część z nich zawarta jest w Prawie Łowieckim, niektóre natomiast obowiązują jako niepisane normy etyczne. Regulują one sposoby polowań oraz stosunek myśliwy – Zrzeszenie. Oto kilka przykładów zasad etyki, które dotyczą sposobu polowania: 1) Myśliwy zobowiązany jest ściśle przestrzegać czasów ochronnych dla zwierzyny łownej; 2) Nie można polować w warunkach pozbawiających lub ograniczających zwierzynę szansę przeżycia spotkania z myśliwym; 3) Nie wolno polować na przelotne ptactwo wypoczywające nad brzegiem morza.

Krótką historia łowiectwa

Od początku istnienia człowieka łowiectwo było, obok zbieractwa, podstawą jego egzystencji. Służyło zdobywaniu pokarmu. Z czasem stało się modną rozrywką, polowali królowie oraz ich poddani. Jednak liczba ludzi wciąż rosła i rosła... a zwierząt w lesie było coraz mniej. W związku z tym władcy zaczęli ograniczać dostęp do polowań. Ostatecznie tylko królowie mogli swobodnie polować, a prawo polowań poddanych było nagrodą lub przywilejem. Jednak nadal była wywierana presja na lasy. Na liczebność zwierząt leśnych zaczął wpływać kolejny czynnik – karczowanie lasów pod pola uprawne oraz pod budowę osad. To dodatkowo ograniczyło populację wielu zwierząt. Władcy dostrzegali ten problem, podejmowali próby ochrony zagrożonych i cennych gatunków. Niestety, тура nie udało się uratować.

Jak to było z turem?

Tur miał na terenie Polski swoją ostatnią ostoję. Wyglądem przypominał przedstawicieli ras dużego bydła domowego. Był zwierzęciem niezwykle silnym i raczej agresywnym. Typowym jego siedliskiem były w Polsce lasy liściaste i mieszane. Tur był pod specjalną ochroną polskich królów i tylko monarcha mógł na niego polować. Zanikające stada były otaczane opieką przez królewskich nadzorców i członków specjalnej służby łowieckiej. Ponieważ składali oni raporty o stanie tych zwierząt, znana jest historia zaniku gatunku. W XIV i XV wieku tury występowały jedynie na Mazowszu i być może na południowej Lubelszczyźnie. W XVI wieku ich zasięg ograniczył się już tylko do Puszczy Wi-

skickiej i Puszczy Jaktorowskiej. W połowie XVI stulecia populacja turów liczyła około 50 osobników. Z czasem liczebność ich malała i zwierzęta zajmowały coraz mniejszy areal. W Puszczy Wiskickiej tury wyginęły na przełomie XV i XVI wieku. Ostatni okaz tura (krowa) padł śmiercią naturalną w 1627 roku w Puszczy Jaktorowskiej. Zdarzenie to upamiętnia pomnik postawiony we wsi Jaktorów.

Główną przyczyną wyginięcia tura były polowania, kłusownictwo, trzebież puszczy i rozwój osadnictwa. Ta ostatnia przyczyna pociągała za sobą dalsze konsekwencje: niepokojenie zwierzyny, wprowadzenie konkurencyjnej hodowli bydła i trzody chlewnej, zawlekanie chorób. W Polsce tur zachował się najdłużej, ponieważ istniały sprzyjające warunki przyrodnicze oraz korzystne warunki typu kulturowego – dobrze jak na średniowiecze rozwinięta prawna i praktyczna ochrona gatunku. Tur był chroniony nie tylko jako zwierzę łowne, lecz było to również świadome dążenie królów polskich do zachowania gatunku. Niestety, nie udało się go zachować. Podobno pod ko-

niec XVI wieku uległa rozluźnieniu dyscypliny nadzorcza w ostatniej ostoi tura, nie było właściwej opieki nad przychówkiem, zawleczono choroby.

Współczesne łowiectwo

Ustawa Prawo łowieckie stanowi, że zwierzęta łowne w stanie wolnym są dobrem ogólnonarodowym i stanowią własność Skarbu Państwa. Definiuje łowiectwo jako element ochrony środowiska przyrodniczego. Ustawa podkreśla, że gospodarowanie zasobami przyrody powinno się odbywać w zgodzie z zasadami ekologii oraz racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej. Obiektem zainteresowania myśliwych jest nie tylko zwierzyna, lecz także środowisko przyrodnicze oraz spełnianie potrzeb społecznych. W odniesieniu do zwierzyny, celem łowiectwa jest ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych. Myśliwi starają się uzyskiwać możliwie wysoką kondycję osobniczą i jakość trofeów oraz właściwą liczebność populacji poszczególnych gatunków zwierzyny przy zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego. Myśliwi chronią środowisko przyrodnicze i kształtują je na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny. Istotnym celem łowiectwa jest spełnianie potrzeb społecznych w zakresie uprawiania myślistwa, kultywowania tradycji oraz krzewienia etyki i kultury łowieckiej.

Gospodarka łowiecka w Lasach Państwowych

Zwierzyna jest integralną częścią środowiska leśnego. Celem gospodarki łowieckiej jest utrzymanie tego stanu, co jest realizowane przez racjonalne gospodarowanie populacjami, współpracę z dzierżawcami obwodów łowieckich (czyli kołami łowieckimi) oraz poprawę naturalnych warunków bytowania zwierzyny.

Jednym z najważniejszych zadań gospodarki łowieckiej jest regulowanie liczebności zwierząt łownych. Celem tych zabiegów jest zmniejszenie wyrządzanych szkód do rozmiarów gospodarczo znośnych. Nie jest możliwe całkowite ich wyeliminowanie. Czynnione są więc starania, aby zmniejszyć zgryzanie roślin rosnących w uprawach, spalowanie w młodnikach oraz szkody wyrządzane w uprawach rolnych przylegających do lasów.

Jedną z metod zmniejszania szkód a jednocześnie wyrazem troski o stan zwierzyny jest jej dokarmianie w okresie niedoboru pokarmu naturalnego. W tym bowiem okresie wyrządzane są znaczne szkody. Bardzo ważne jest także podawanie zwierzynie soli. Jest wykładana w tzw. lizawkach, czyli słupach z wydrążonym otworem lub zakończonych skrzynką. W tych miejscach jest umieszczana sól. Coraz częściej wraz z karmą są podawane specjalne mieszanki łowieckie służące odrobaczeniu zwierzyny. Karma jest najczęściej wykładana w paśnikach, co zabezpiecza

ją przed czynnikami atmosferycznymi. Jednym z elementów zagospodarowania łowisk leśnych jest zakładanie poletek łowieckich. Uprawiana jest tam atrakcyjna dla zwierząt roślinność. Przyczynia się to do ograniczenia szkód zarówno w drzewostanach jak i uprawach rolnych. Poletka znajdują się wewnątrz kompleksu leśnego, w pobliżu ostoi zwierząt, szlaków, żerowisk. Najczęściej uprawia się tam żyto, owies, ziemniaki, rzepak ozimy, groch, peluszkę, seradela, wyka, lubin, lucerna, czerwona koniczyna. Oprócz poletek łowieckich zakładane są poletka zgrzyzowe. Umieszczane są w lukach, na haliznach, płazowinach, pod liniami wysokiego napięcia... Obsadzone są krzewami i drzewami preferowanymi przez zwierzynę płową. Są ogradzane na okres 4-5 lat, po czym udostępniane zwierzynie.

Ochrona zwierzyny

Ochrona zwierzyny polega na tworzeniu odpowiednich dla niej warunków. Myśliwi zwalczają kłusownictwo oraz szkodnictwo łowieckie. Poza okresem polowań i odlawiania mają zakaz płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny. Nie mają prawa wybierania jaj i piskląt oraz niszczenia lęgówisk, nor i gniazd ptasich. Polski Związek Łowiecki dba o to, aby pro-

wadzone były badania i wdrażano najnowsze osiągnięcia nauki w dziedzinie łowiectwa. W latach sześćdziesiątych powołano w Czempiniu wyspecjalizowaną placówkę badawczą, w której jest realizowanych wiele tematów badawczych. Jednym z nich jest monitoring zwierząt łownych w Polsce.

Polski Związek Łowiecki przyczynił się do reintrodukcji żubra i losia. Powiodła się także reintrodukcja bobra. Jest to gatunek plastyczny i jego liczebność systematycznie rośnie. Krajowa populacja liczy dzisiaj około 13 tys. osobników. Obecnie Związek realizuje m.in. zadanie dotyczące przywracania polskiej przyrody sokoła wędrownego. Wiodącym ośrodkiem hodowli i reintrodukcji tego gatunku w Polsce jest Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu. W ciągu ostatnich pięciu lat uzyskano tutaj 74 zależne jaja sokołów. Odchowano 49 młodych, reintrowidowano 31 sokołów. Stado hodowlane powiększono z 17 do 29 ptaków.

Po co myśliwi polują?

Myśliwi zastępują ssaki drapieżne. Kiedyś to właśnie wilki, żbiki, rysie, niedźwiedzie re-

gulowały liczebność roślinozerców. Współcześnie jest ich zbyt mało i występowanie tych zwierząt ogranicza się do dużych kompleksów leśnych. Jednak nie jest to jedyną przyczyną polowań. Dla wielu ważna jest tradycja i posmak przygody. Jest także grupa myśliwych, dla których polowanie to kontakt z przyrodą, nastrój, emocje. Jeszcze inni fascynują się atmosferą polowań, uczestniczą w nich nie z bronią, lecz... z aparatem fotograficznym, podpatrując i uwieczniając przyrodę.

Kłusownictwo

Kłusownictwo podlega karze. Jest działaniem zmierzającym do wejścia w posiadanie zwierzyny w sposób nie będący polowaniem lub z naruszeniem warunków dopuszczalności polowania. Odbywa się bez zezwolenia uprawnionego dzierżawcy obwodu, w czasie ochronnym lub w sposób niezgodny z przepisami prawa łowieckiego, np. przy wykorzystaniu wnyków i sidła.

TEKST I ZDJĘCIA HANNA BĘDKOWSKA
CENTRUM EDUKACJI
PRZYRODNICZO-LEŚNEJ W ROGOWIE